КАНТРОЛЬ

БЮЛЕТЭНЬ ТАВАРЫСТВА МАЛАДЫХ ЛІТАРАТАРАЎ "ТУТЭЙШЫЯ" /І/

ДЗЯДЫ БЫЛІ ЗА НАМІ.

Дзяды былі за намі. Леташняя шуміха вакол іх, унутраная насьцярога зь якою ўпершыню, без загаду зьверху, не ведаючы, чым гэта для іх скончыцца, да помніка Купалы выйшла тры сотні чалавек, спроба ачарніць Дзяды "папяляевымі", важкае слова "за" ў "Советской Белоруссии" В.Быкава і поўная падтрымка ў "Литературной газете" А.Казловічам, які падвёў рысу: "Мероприятие носило благородный, традиционный, народный характер", усё гэта сьведчыла, што правядзеньне і сёлетніх Дзядоў -- за "Тутэйшымі".
Падрыхтоўка пачалася за месяц да прызначанага тэрміну. 3 кастрычніка 1988 году у Цэнтральны райвыканкам г.Мінска была пададзеная заяўка такога зьместу: "Просім дазьволіць Таварыству маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" пры садзеяньні Беларускага аддзяленьня Фонда культуры СССР правядзеньне гістарычна-літаратурнага беларускага сьвята Дзяды на тэрыторыі Вашага раёна /у скверы Я.Купалы, каля помніка Я.Купалы/. Мэта правядзеньня: Ушанаваньне памяці продкаў /што адпавядае тысячагадовым традыцыям беларускага народа/. Тэмат выступаў і лозунгаў на плакатах: Закранаюць пытаньні гісторыі, ушаноўваюць памяць продкаў. Час правядзеньня: 30 кастрычніка, нядзеля, 11-14 гадзін. Прыкладная колькасьць удзельнікаў: Тысяча чалавек. Маючы вопыт правядзеньня Дзядоў у 1987 годзе, просім Райсавет забясьпечыць парадак у час правядзеньня мерапрыемства пры дапамозе органаў праваахovы. Просім зарэгістраваць групу па падтрыманьню парадку з членаў "Тутэйшых", маючых пасьведчаньні ДНД. Просім забясьпечыць мерапрыемства сродкамі ўзмацненьня гуку. Адказныя за правядзеньне: Бяляцкі Аляксандр Віктаравіч, Сыс Анатоль Ціханавіч.

12 кастрычніка старшыня райвыканкаму А.А.Мількота сабраў камісыю па народнай адукацыі і культуры, якая выслухала нас і сказала, што яны ні ў якім разе не супраць, яны за такі высакародны звычай і што яго абавязкова трэба адзначаць, але ў гэты час у раёне будуць праходзіць Дні Брэсцкай вобласьці і пляцоўка перад Купалам будзе занятая. Мы прапанавалі іншае мейсца, на што нам адказалі, што там будзе дзіцячы сьпектакль і ўвогуле, гэта недалёка адтуль, дзе будзе таньчыць самадзейнасьць. Тады мы прапанавалі неяк урэгуляваць графік аднаго і другога мерапрыемства ці зьмяніць час правядзеньня Дзядоў /перанесьці на 2-е лістапада, на што нам адказалі, што гэта немагчыма. Назаўтра мы атрымалі такую паперу: "Исполнительный комитет районного Совета народных депутатов Р Е Ш И Л: 1. Согласиться с предложением постоянных комиссий районного Совета народных депутатов по народному образованию и культуре; по социалистической законности и охране общественного порядка и отказать гр-нам Беляцкому А.В. и Сысу А.Т. в проведении данного мероприятия 30 октября 1988 г. в Центральном районе г.Минска ввиду того, что с 24-30 октября 1988 г. в Центральном районе г.Минска будут проходить Дни Брестской области в рамках Ш Всесоюзного Фестиваля народного самодеятельного творчества. Территория сквера Я.Купалы и ряда других точек района 30 октября 1988 г.

будут предоставлены для выступлений коллективов художественной самодеятельности г.Бреста и Центрального района г.Минска. Проведение 2-х подобных мероприятий, отличающихся по своей направленности, считать несовместимым. 2. Рекомендовать товариществу молодых литераторов при СП БССР "Тутэйшыя" впредь продумать вопрос о проведении праздника Дзяды, связанного с ритуалом поминовения, не у памятников культуры и местах массового отдыха минчан, а в других точках, более соответствующих подобным ритуалам. 3. Контроль за выполнением данного решения возложить на отдел внутренних дел Центрального районного Совета народных депутатов г.Минска тов.Папковского В.М. Председатель исполкома А.Милькота. Секретарь исполкома В.Папковский." Пасьля гэтай адмовы мы падалі скаргу ў гарадзкі выканкам, бо лічылі, што адмова парушае Закон "Аб правядзеньні мітынгаў..." і адразу ж 14 кастрычніка падалі заяўку ў Першамайскі раён на правядзеньне Дзядоў каля Курапатаў, мяркуючы, што праводзіць Дзяды трэба ля мейсцаў сьвятых. І калі адмовілі ля Купалы, правядзем там, дзе ляжаць сотні тысяч ахвяраў генацыду, дзе ніякія Дні гарадзкімі ўладамі сьвяткаваць не намячалася. Ў адрозьненьні ад першай заяўкі мы указалі, што прыкладная колькасьць удзельнікаў у мітынгу-рэквіему будзе 3 тысячы чалавек. 15 кастрычніка было пасяджэньне "Тутэйшых", дзе, пасьля абмеркаваньня сітуацыі маладыя літаратары аднадушна прыйшлі да высновы: ня гледзячы які будзе адказ бюракратыі -- Дзяды праводзіць. ... леташні Дзень памяці, ні мітынг у Курапатах не былі дазволеныя. Мінскія бюракраты робяць што хочуць, у іх хопіць сумленьня не дазволіць нават спрадвечны нацыянальны абрад /некалі ж хапала калядоўшчыкаў міліцыя/.

Праз два дні А.Бяляцкі сустрэўся са старшынёю гарадзкога Фонду культуры В.Шаранговічам, якому Дзяды, ад граху далей, "спусьціў" дэзарганізаваны Чыгрынавым і Валяевым рэспубліканскі Фонд культуры. Гутарка адбылася ў парткаме Акадэміі Навук у прысутнасьці сакратара М.Мулярчыка і яго зама А.Кавалёва, дзе В.Шаранговіч сказаў, што ён у прынцыпе з гаркамам дамовіўся. Улады ля Курапатаў нам мітынг не дазволяць, таму Фонд прапануе правесьці Дзяды ля Маскоўскіх могілак. А.Бяляцкі засумняваўся: "Як нам яны адмовілі, так і вам адмовяць". А.Кавалёў заспакоіў: "Ничего, мы поможем". Мы, безумоўна, пагадзіліся. Але абяцанкі -- цацанкі, а 19 кастрычніка ў выканкам Першамайскага раёна г.Мінска ад "Тутэйшых" пайшла наступная папера: "У дадатак да пададзенай Таварыствам заявы на правядзеньне гістарычна-літаратурнага сьвята-мітынгу Дзяды: Таварыства ўзгадніла месца правядзеньня Дзядоў з гарадзкім аддзяленьнем Фонда культуры г.Мінска і згоднае з Фондам культуры аб неабходнасьці замены месца правядзеньня сьвята-мітынгу Дзяды. Просім выканкам Першамайскага раёна г.Мінска дазволіць правядзеньне Дзядоў каля Маскоўскіх могілак у скверы паміж апошнімі дамамі раёна і Маскоўскімі могілкамі. Час правядзеньня: 14-17 гадзін. Тады ж А.Бяляцкі разам з В.Шаранговічам падалі заяву ў гарвыканкам з аналагічнаю прозьбаю. Першым адказаў гарвыканкам: "Решением Мингорисполкома от 24.10.88г. в проведении митинга 30 октября 1988 года отказано в связи с отсутствием в городе традиций проведения "Дня памяти" и изучением в настоящее время исполкомом горсовета общественного мнения по вопросу установления даты ежегодного "Дня памяти" погибших в годы Великой Октябрьской социалистической революции, Гражданской и Отечественной войн, жертвам сталинских репрессий, воинов-интернационалистов и всех тех, кто боролся за свободу Белоруссии в предшествующее время, а также в связи с проведением 29-30 октября торжеств, посвященных 70-летию образования ВЛКСМ. Секретарь исполкома Л.Н.Володькина." Вось так. Ужо як быццам бы мы і

супраць камсамола са сваімі Дзядамі выступаем. 70-годзьдзе ж 29-га. А калі б мы на 2-е падалі? Тыдзень мабыць камсамол сьвяткавалі б. Адказ гэты А.Бяляцкаму ўручылі Л.Валодзькіна і Кішкурна, доўга спрабавалі пераканаць у непахіснасьці довада?, указаных у гэтым дакуменце, на што той упарта цьвярдзіў пра незаконнасьць забароны. Калі яны зразумелі, што старшыню "Тутэйшых" не пераканаць, то паведамілі на разьвітаньне, што яго чакае гарадзкі пракурор.

Адступім крыху ад гэтай папяровай тузаніны і падумаем, адкуль такі шоргат? Калі "Тутэйшых" можна "бартануць" між іншым, то В.Шаргановіч, вядомы мастак, ён жа прарэктар аднаго з самых прэстыжных мінскіх інстытутаў -- тэатральна-мастацкага, кіраўнік гарадзкога ФК, па мерках чынавенства -- "большой человек" і так безпардонна зь ім абыйсьціся? Але загадкі тут няма. Якраз -- 19-га ў Мінску быў абвешчаны "Мартыралог Беларусі", грамадзкае гісторыка-асьветніцкае таварыства памяці ахвяраў сталінізму, а таксама -- аргкамітэт Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне". І пакуль задаволеная інтэлігенцыя адпачывала ад сходу ў Доме кіно, апарат не спаў, думаючы, як спыніць інфармацыю пра Камітэт-58 і пра камітэт Фронту. Перш ударылі па маладых -- па "Талацэ". Потым -- па Камітэце-58 і Фронце. Нечага антысакалоўскага чакалі і ад Дзядоў. Нельга было выпусьціць хоць нейкую праўду пра Мартыралог і Камітэт Фронту. З іншага боку -- вельмі шмат значыў гэты мітынг-рэквіем -- яго дазвол ці забарона ня толькі для ўстанаўленьня традыцыі Дня памяці, але і для разьвіцьця дэмакратыі /яшчэ раз нагадаем, да гэтага часу ніводзін мітынг у Мінску ня быў гарвыканкамам дазволены/ ў нашай сталіцы. Страх чыноўнікаў, што як сьмерці баяцца рэальнае дэмакратыі, быў такі вялікі, што гарвыканкам і тыя, што стаяць за яго сьпінаю прыйшлі да адзінай высновы: забараніць! Парушэньне закону ўладамі /фармальныя матывы не адпавядалі указу пра мітынгі, але не маглі ж яны сказаць, што забараняюць Дзяды, бо хаваюць ад народу факт утварэньня Мартыралога і Народнага Фронту/ дала нам маральнае права не слухаць іх . Механізм "перакананьня" быў у руках гарвыканкама і таму назаўтра "Тутэйшых" пацягнулі ў гарадзкую пракуратуру. Там іх папярэджвалі пра тое, што ў выпадку правядзеньня мітынгу, яны будуць адказваць па закону. А.Бяляцкаму выдалі на рукі афіцыйнае папярэджаньне: "Предостережение о недопустимости нарушения закона. Проверкой материала установлено, что в соответствии с законодательством БССР решением Мингорисполксма от 25.10.88г. Вам отказано в проведении митинга-реквиема, посвященного памяти предков /"Дзяды"/. Несмотря на это, Вы намереваетесь осуществить указанное мероприятие. В случае нарушения Указа Президиума Верховного Совета БССР от 4.04.88г. Вы будете привлечены к административной ответственности. Заместитель прокурора г.Минска мл.советник юстиции П.Н.Степанчук." А.Бяляцкі, ў сваю чаргу, падаў пратэст ад імя "Тутэйшых" у якім прасіў праверыць законнасьць рашэньня гарвыканкама. Пратэст прыняў пракурор горада, але там не было подпісу /былі надрукаваныя толькі адрас і прозьвішча пратэстанта/. У суботу, 29-га прыйшоў ліст з пракуратуры: "В прокуратуру города Минска Вами подано заявление, в котором оспариваются действия Мингорисполкома. Указанное заявление не подписано, а поэтому, в соответствии с действующим законодательством, рассмотрению не подлежит." І гэта ня гледзячы на тое, што мы прасілі як мага хутчэй разглядзець пратэст, каб прадухіліць магчымыя ўскладненьні.

Пасьля адмовы ў гарвыканкаме 26 кастрычніка мы падалі скаргу ў Савет міністраў БССР: "Мінскім гарадзкім выканкамам разгледжана заява Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" і гарадзкога Фонда культуры на прадмет правядзеньня 30 кастрычніка ў г.Мінску Дня памяці продкаў мітынга-рэквіема Дзяды. У парушэньне Указа Прэзыдыума Вярхоўнага Савета СССР "Аб парадку і правядзеньні збораў, мітынгаў, вулічных шэсьцяў і дэманстрацыяў у СССР" ад 28 ліпеня 1988 г. гарвыканкам адмовіў нам у правядзеньні стара-

жытнага фальклорнага, маючага тысячагадовыя традыцыі, Дня памяці, акрамя ўсяго парушнўшы натуральнае права нашай нацыі. Рашэньне Мінскага гарвыканкаму не засноўваецца на Указе "Аб парадку...", такім чынам, не мае пад сабою сілу гэтага Указу. Для папярэджаньня магчымых ускладненьняў паміж народам і ўладамі, а таксама магчымымі правакацыямі з боку экстрэміецкіх элементаў /людзям на Дзяды прыйсьці не забароніш/, просім у самы кароткі тэрмін разглядзець пытаньне і прыняць законнае справядлівае рашэньне, не дапусьціць падаўленьня нацыянальнай культуры, пазьбегнуць усесаюзнага скандалу /на Дзядах будуць прадстаўнікі ўсесаюзнай прэсы/." Тады ж, 26 кастрычніка была адбітая тэлеграма ў Маскву: "Москва, Старая площадь, ЦК КПСС, члену Политбюро Медведеву, члену Политбюро Чебрикову. Власти города Минска запрещают проведение 30 октября Дня поминовения предков "Дзяды", посягая этим на белорусскую народную традицию. Допустимо ли использование Указа от 28 июля о митингах для подавления национальной культуры?" У горадзе ў гэты час адміністрацыяй розных рангаў па загаду праводзіліся масавыя папераджальныя гутаркі на заводах, у інстытутах, паўсюль, куды магло дапяць слова афіцыйнага прапагандыста. У адказ на гэтую кампанію стыхійна за падрыхтоўку Дзядоў узялася ўся прагрэсіўная гарадзкая моладзь. Такім чынам справа Дзядоў стала ўжо ня толькі справай "Тутэйшых". Ля тэатральна-мастацкага інстытута запрашэньне на Дзень Памяці вывешваў студэнт гэтага інстытута воін-інтэрнацыяналіст А.Пушкін. Ён быў затрыманы міліцыяй і паводле "Указу аб правядзеньні мітынгаў..." /закон, што дышла.../ яму выпісалі пяць сутак арышту і засадзілі да крымінальнікаў. Да Анатоля Сыса прыставілі ягонага начальніка, які неадступна хадзіў сьледам і летапісаў кожны ягоны крок у нататнічак. Усе рыхтаваліся да нядзелі.

Пра тое, як праходзілі Дзяды ўжо шмат пісалі газэты, была створана камісія пры Прэзідыўме Вярхоўнага Савета БССР, якая не зусім удала замаскіравала праўду, зараз працуе грамадзкая камісія пры Аргкамітэце Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", якая зьбірае ўсе матэрыялы, што "не заўважыла" камісія з мэтай стварыць аб'ектыўную карціну таго, што адбылося ля Маскоўскіх могілак.

Што меркавалі рабіць "Тутэйшыя"? Папярэдне вырашылі, што калі міліцыя будзе паводзіць сябе лаяльна, Дзяды спакойна правядзем, а адказным, якіх штрафануць, зьбярэм грошы. Турбаваліся толькі за правакацыі і ўсе былі папярэджаныя -- ні ў якім выпадку ў бойку не ўступаць, на правакацыі не адказваць. Калі ж не дадуць магчымасьці прамаўляць -- ускладзем кветкі на могілкі і ціха пастаім, зробім не хвіліну, а гадзіну маўчаньня.

На справе ўсё аказалася зусім ня так. Яшчэ да пачатку Дзядоў пачаўся "хапун". Людзі ў цывільным тыцкалі пальцам у мастакоў М.Купаву і А.Марачкіна. Была спроба затрымаць старшыню Мартыралога Беларусі З.Пазьняка. Ратуючы яго, "заляцелі" адразу аж трое "Тутэйшых": В.Мартыненка, А.Дэбіш, А.Бяляцкі. Іх забралі, затое Пазьняка народ адбіў. А.Бяляцкага "апрацавалі" сьлезацечным газам, з 10 сантыметраў аэразолем проста ў вочы. Ужо на Курапатах, куды дабралася некалькі групаў, правёў Дзяды тутэйшавец І.Бабкоў, пасьля чаго яго таксама пасадзілі ў машыну. А.Сыс вырваўся з-пад кантролю і прыбег з працы, калі ўсе ўжо разыходзіліся. Астатнія "Тутэйшыя" хадзілі рассыпаныя між народу. Бачылі, як у прастору паміж міліцыянтамі і народам нехта кінуў пластмасавую цацку-аўтамат: "Страляйце!" Бачылі, як курсанты, счапіўшыся і ціснучы людзей, білі дзяўчынак чаравікамі па лытках, а тыя крычалі. Бачылі, як у ланцугу з пластыкавымі шчытамі і каскамі нехта пасклізнуўся і чалавек пяць, як даміно, паваліліся адзін на аднога. Скандавалі разам з народам: "Ван-дэ-я! Ста-лі-ні-сты!" А недзе ў суседнім

будынку разьмясьціўся штаб і высокапастаўленыя асобы аддавалі стратэгічныя ўказаньні, як разганяць Дзяды. Ганьбаваліся ня толькі мы, ганьбавалася памяць пра нашых продкаў. Міліцыянты казалі: "Мы вам вторые Куропаты устроим!", афіцэры хадзілі з адкрытымі ўхмылкамі на тварах і адварочваліся ад аб'ектываў. Аперацыя ўдалася? Дзяды разагналі? І так, і ня так. Усё ж па дарозе на Курапаты адбыўся масавы мітынг, на якім людзі даведаліся праўду і пра Мартыралог, і пра Народны Фронт, зразумелі, хто гамуе перабудову на Беларусі і, можа, упершыню адчулі сябе народам.

Тых жа, каго затрымалі, павезьлі ў міліцыю, склалі пратаколы. Бяляцкаму напісалі: "Выкрикивал антисоветские лозунги". Потым зразумелі, што перабралі, пратакол перапісаўся, і зноў пад подпісамі сьведкаў пайшла стандартная фармулёўка: "Участие в митинге", за якую Бяляцкі атрымаў у судзе 200 рублёў кары. Пакаралі і І.Бабкова. Судзьдзя Мінскага раёну Мышкавец павучаў яго, што ён ня мае права меркаваць пра Сталіна, а калі даведаўся, што І.Бабкоў антысталініст, заляпіў яму ўсе 200 р. Вось такія вынікі Дзядоў. Камісыя Прэзыдыума Вярхоўнага Савета сьцьвярджае, што "адказнасьць за ўзьнікненьне канфрантацыі з органамі ўлады" нясуць "Тутэйшыя" і што "дакументальныя сьведчаньні, якія мае камісія /лозунгі, лістоўкі, сімвалы, заклікі і да т.п./, пацьвярджаюць, што, насуперак афіцыяльным заявам, некаторыя арганізатары мітынгу мелі намер выкарыстаць яго для ажыцьцяўленьня мэт, якія не маюць нічога агульнага з рытуалам паміналаньня продкаў". Зацікавіліся гэтым і мы, бо самі ніякіх адносінаў да "дакументальных сьведчаньняў" ня мелі. Распыталі, аказалася, лозунгі былі прысьвечаныя К.Каліноўскаму, сталінскім ахвярам, Дзядам, Мартыралогу і Фронту /"Мы за фронт"/. А лістоўкі аказаліся лістамі для подпісаў супраць недэмакратычнага закону пра дэманстрацыі.

У рэспубліцы разгон мітынгу спусьцілі на тармазах. Пазіцыя, занятая кіраўніцтвам горада і кіраўніцтвам рэспублікі на прадмет правядзеньня Дзядоў паказала іх поўную некампетэнтнасьць і боязь народнай ініцыятывы. Сходы Саюза пісьменьнікаў Беларусі, Саюза мастакоў, кінематаграфісты, тэатр Купалы, шматлікія грамадзяне, працоўныя калектывы выказалі сваё абурэньне з прычыны забароны і разгона Дзядоў. Пайшлі шматлікія лісты ў Маскву. Ды што Масква! Там сваіх спраў хапае.

Яшчэ поўгады таму, 15 мая 1988 года на гадавой нарадзе Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" у адкрытым лісьце да XIX партканферэнцыі было ўказана: "Досьвед першых гадоў перабудовы паказаў, што кіраўніцтва рэспублікі падыходзіць да вырашэньня палітычных, сацыяльна-эканамічных і культурных праблем з бюракратычна-адміністрацыйных пазіцый. У сувязі з гэтым нарада выказвае незадаволенасьць дзейнасьцю кіраўніцтва рэспублікі ў асобе Першага сакратара ЦК КПБ Я.Я.Сакалова, сакратара ЦК КПБ В.А.Пячэнікава, загадчыка аддзела агітацыі і прапаганды ЦК КПБ С.Я.Паўлава і сумняваецца, ці зможа і захоча кіраўніцтва рэспублікі кардынальна зьмяніць цяперашні стан спраў".

Пасьля Дзядоў, пасьля пасьля маўклівай згоды на пабудову новай Віцебскай Атамнай электрастанцыі, пасьля раз'ятранага цкаваньня Мартыралогу і Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", "Талакі" і ўсіх без выключэньня патрыятычных суполак, пасьля спробаў пасеяць недавер паміж творчай інтэлігенцыяй рэспублікі і рабочым класам, усялякія сумненьні зьніклі, мабыць, ня толькі ў нас.

АДКРЫТЫ ЛІСТ "ТУТЭЙШЫХ" Прэзыдыуму Вярхоўнага Савета БССР, Саюзу пісьменьнікаў БССР, Грамадзкай камісыі па вывучэньню абставінаў, зьвязаных з забаронаю Дзядоў і разгону мітынга-рэквіема, "Чырвонай Змене", "Літаратуры і мастацтва", "Советской Белоруссии", "Знамени Юности".

Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" на сваім пасяджэньні 17 лістапада 1988 г. уважліва разглядзела пастанову Прэзыдыума Вярхоўнага Савета БССР "Об итогах изучения обстоятельств, связанных с запрещением проведения и прекращением митанга в гор.Минске 30 октября 1988 года", апублікаваную 17.XI.88г. у газеце "Советская Белоруссия", дзе паведамляецца пра вынікі работы камісіі, утворанай пастановай Прэзыдыума Вярхоўнага Савета БССР ад 4 лістапада 1988 года /дакладчык т.Смірноў Ю.П./ і прыйшло да наступных высноваў:

1. Лічыць паводзіны арганізатараў мітынга справядлівымі, надалей праводзіць штогадова Дзень памяці продкаў "Дзяды" разам з іншымі дзяржаўнымі і грамадзкімі арганізацыямі. Патрабаваць ад уладаў кампетэнтнасьці ў пытаньнях нацыянальнае гісторыі, культуры і традыцыяў, а таксама зацікаўленасьці ў дэмакратычным разьвіцьці гэтых традыцый, павагі да пачуцьцяў і здаровых несанкцыянаваных ініцыятываў народа. Толькі на такой аснове і магчымы і неабходны дыялог паміж уладамі і народам.

2. Лічыць забарону гарадзкімі ўладамі мітынга-рэквіема "Дзяды" незаконнаю, бо матывы забароны /адсутнасьць традыцыяў, сьвяточныя гуляньні, Дні Брэсцкай вобласьці/ не зьяўляюцца юрыдычна абаснаванымі.

Лічыць забарону мітынгу памяці продкаў з боку гарадскіх уладаў прынцыповым нежаданьнем лічыцца з народнымі ініцыятывамі, бо яшчэ ні адзін з падобных мітынгаў, арганізаваных з высакароднымі мэтамі /Верхні горад, Курапаты, Дзяды/87/, Дзяды/88/ ня быў дазволены ўладамі г.Мінска.

3. Асудзіць кампанію запалохваньня, калектыўнага і персанальнага папярэджваньня людзей, разгорнутую ўладамі напярэдадні Дзядоў.

4. Прызнаць, што органы аховы парадку перавысілі свае паўнамоцтвы, ужываючы сьлезацечны газ, метады фізічнага ўзьдзеяньня, запалохваньне дубінкамі і вадамётамі, абражаючы прысутных бруднаю лаянкаю, уносячы ў зусім спакойныя паводзіны людзей нярвознасьць, правакуючы масавыя беспарадкі.

Прызнаць органы УУС Мінгарвыканкама вінаватымі ў зрыве важнага патрыятычнага мерапрыемства.

5. Асудзіць аднабаковыя і некампетэнтныя выступленьні ў друку якія маюць на мэце дыскрэдытаваць мітынг і ягоных арганізатараў ды абвяліць вінаватых. "Тутэйшыя" адзначаюць ананімнасьць дырэктыўнага артыкула "На словах і на справе", невядомасьць Ю.П. Сьмірнова /ні па тэлебачаньні ні ў друку не прадстаўленыя пасада і род заняткаў гэтага дэпутата Вярхоўнага Савета/.

"Тутэйшыя" асуджаюць дэзінфармацыю на старонках газеты "Комсомольская правда" і "На страже Октября", дзе сьцьвярджалася, што пад час мітынгу выкрыквалі антысавецкія лозунгі і сьцьвярджаюць, што гэта абсурдная хлусьня. Мітынг па дарозе на Курапаты праходзіў у поўнай адпаведнасьці з патрабаваньнямі Канстытуцыі БССР.

"Тутэйшыя" выказваюць пратэст супраць выкарыстаньня ў афіцыйных газетных паведамленьнях пра склад камісіі Прэзыдыума Вярхоўнага Савета БССР імя народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі, які высноваў камісіі не падпісваў.

6. Прызнаць плакаты і лозунгі з падтрымкаю Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", таварыства памяці ахвяраў сталінізму "Мартыралога Беларусі", якія былі падрыхтаваныя людзьмі да мітынгу -- адпаведнымі тэме і парадку Дзядоў, бо: а/ Мэты "Мартыралога Беларусі" і БНФ "Адраджэньне" уключаюць у сябе, між іншым, адзначэньне Дня памяці продкаў; б/ ТМЛ

"Тутэйшыя", арганізатар мітынгу, падтрымліваюць мэты і задачы "Мартыралога Беларусі" і БНФ "Адраджэньне".

7. Лічыць выкарыстаньне людзьмі на мітынгу-рэквіеме старажытнай беларускай сімволікі /герба Пагоня і бела-чырвона-белага сьцяга/ правамерным.

8. Зьвярнуцца да гасьцей мітынга з Масквы, Прыбалтыкі, Украіны з прабачэньнем за разгон мітынгу, за незаконныя паводзіны праваахоўных органаў і за абразы, нанесеныя ім у рэспубліканскім друку.

Падтрымаць работу Грамадзкай камісіі па вывучэньню абставінаў, зьвязаных з забаронаю Дзядоў і разгонам мітынга-рэквіема, створанай пры Народным Фронце "Адраджэньне". Патрабаваць пакараньня вінаўных.

x
x x

Таварыства маладых літаратараў "Тутэйшыя" зьвярнулася да ЦК ЛКСМ Беларусі і Саюза Пісьменьнікаў Беларусі з заявай наступнага зьместу:

15 мая 1988 года на гадавой нарадзе Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР мы -- "Тутэйшыя" -- прыйшлі да высновы, што нам патрэбны яшчэ адзін -- свой -- маладзёжны літаратурна-публіцыстычны часопіс. Чаму? Бо часопіс "Маладосьць", орган ЦК ЛКСМБ і Саюза Пісьменьнікаў БССР разьлічаны пераважна на 30-40-гадовых. Збольшага там друкуюцца людзі сярэдняга веку з поглядамі і псіхалогіяй свайго пакаленьня. На нашу думку, гэта выразна адбіваецца на колькасьці падпісчыкаў "Маладосьці". Вялікая частка маладых здольных творцаў застаецца па-за ўвагаю часопіса. Дастаткова паглядзець нумары часопіса за 1988 год. У статуце "Тутэйшых" маладым літаратарам можа лічыцца чалавек да 35 гадоў. Паглядзім, колькі ж маладых друкавалася сёлета. У н.1:з 7 аўтараў -- 2; н.2 з 9 -- 2; н.3 з 9 --2; н5 з 10 -- 2; н.6 з 8 -- 4; н.7 з 9 -- 3; н.8 з 8 -- 3; н.9 з 9 -- 2; н.10 з 8 -- 2. З названых 22-х маладых да 30-ці гадоў маюць 13. Яшчэ больш сумны стан з крытыкай і публіцыстыкай. І гэта ў той час, калі толькі нашае аб'яднаньне, якое сабрала хоць і значныя, але далёка ня ўсе маладыя літаратурныя сілы на Беларусі, налічвае больш за 60 чалавек.

Попыт на "Крыніцу", беларускі наклад якой вырас за год у 5 разоў, паказвае, што і беларускі часопіс можна рабіць цікавым і прывабным. Мы хочам мець, і лічым, што гэта неабходна для рэспублікі, часопіс, разьлічаны на 20-30-гадовых, сур'ёзны, але цікавы і займальны, які рабіўся бы маладымі для маладых. Наяўных літаратурных і кваліфікаваных, у тым ліку з вышэйшай гуманітарнай адукацыяй, сілаў у нас хапае. Выданьне такога часопіса, безумоўна, паслужыла б прапагандзе беларускага слова ў нашым пакаленьні, пакаленьні адарваным ад нацыянальных вытокаў. Просім разглядзець гэтае пытаньне. 11 лістапада 1988г.

x
x x

17 лістапада прайшло чарговае паседжаньне "Тутэйшых". На вочы Таварыства ў іпастасі нашага новага апекуна ад Саюза пісьменьнікаў прадстаў Алесь Емяльянаў. Ранейшы куратар Я.Міклашэўскі пайшоў на вольны хлеб. І без таго даволі актыўны, ён цяпер, трэба меркаваць, заваліць усе рэдакцыі сваімі рукапісамі.

Сябры Таварыства абмяняліся ўражаньнямі ад Дзядоў, пазнаёміліся з вынікамі работы дзяржаўнай камісіі па дасьледваньню інцыдэнта 30 кастрычніка, абмеркавалі Адкрыты ліст у Вярхоўны Савет БССР і рэдакцыі шэрагу газет. З папраўкамі ліст прынялі большасьцю галасоў. Потым шляхам агульнага галасаваньня было прынята рашэньне лічыць ТМЛ "Тутэйшыя" калектыўнай групаю падтрымкі Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне".

Папярэдне абмеркавалі кандыдатуры на званьне лаўрэата прэміі "Тутэйшых" за лепшы літаратурны твор у 1988 годзе. Зборнік вершаў А.Разанава "Вастрыё стралы" і артыкул А.Сідарэвіча "Ордэн, прэмія і званьне". На наступнае пасяджэньне запланавана сустрэча з часопісам "Маладосьць".

x

x x

Бібліятэчка часопіса "Маладосьць" -- гэта літаратурная школа і лабараторыя для маладых празаікаў, паэтаў, крытыкаў, перакладчыкаў? Ці гэта яшчэ адна кармушка для вузкага кола ўмоўнамаладых, бо графаман не мае ўзросту, дыпламантаў і сяброў рэдакцыі? Выданьне кніжак Саламахі і Мятліцкага схіляе да другое характарыстыкі. Напэўна, пакуль кожнае выданьне бібліятэчкі ня будзе першай кніжкай аўтара, пакуль падрыхтоўка кніжак ня будзе даручаная самім маладым, пакуль усё нетрадыцыйнае будзе адхіляцца, датуль мізэрныя наклады бібліятэчкі будуць падоўгу пыліцца ў ятках Саюздруку.

x

x x

Яшчэ ўвесну сябры "Тутэйшых" А.Сыс, А.Мінкін, А.Глобус былі рэкамендаваныя ў Саюз Пісьменьнікаў Беларусі. Усе трое пасьпяхова прайшлі абмеркаваньне на секцыі паэзіі СП. 17 лістапада адбылося тайнае галасаваньне прыймовае камісіі. Пераадолеў гэты бар'ер толькі А.Сыс. "Тутэйшыя" зьвярнуліся у Прэзыдыум СП з прапановаю перагледзець вырак камісіі. Пра кампетэнтнасьць цяперашняга яе складу гаворыць тое, што ў СП разам з Сысам трапілі З.Марозаў, А.Камароўскі, К.Жук. Знаёмая пазіцыя апаратнага чыноўніка -- новы работнік не павінен быць больш здольны і разумны, чым я, бо інакш ён можа адцісьнуць мяне ад карыта. І вось у асобе Марозава, Камароўскага і Жука прыходзіць у літаратуру ня заўтрашні, а ўчарашні яе дзень.

x

x x

У чарговай "братняй магіле", якая ўбачыла сьвет у выдавецтве "Мастацкая літаратура" выдрукаваныя тры падборкі "Тутэйшых": Е.Акуліна, С.Кавалёва і У.Сіўчыкава.

x

x x

Першая кніжка А.Сыса -- "Агмень" выйшла накладам у 5 тысяч асобнікаў і ўжо амаль зьнікла з ятак саюздруку. Другая запланавана "Мастацкай літаратурай" на пачатак 1989 году. Аднак Анатоль не падпісвае дамову з выдавецтвам з прычыны невялікага накладу /4 тыс./. Ён прапануе 20 тысяч. "Гэта праграмная кніжка для кожнага беларуса",-- сьцьвярджае ён.

x

x x

Пяць гадоў таму А.Мінкін здаў у выдавецтва "Юнацтва" кніжку вершаў для дзяцей. І вось запланаваную на 1989 г. кніжку перакінулі яшчэ на тры гады. Мабыць В.Лукшу -- дырэктару выдавецтва -- не хапае паперы для сваёй чарговай "цаглiны".

У тым жа выдавецтве ўбачыла сьвет кніжка тутэйшаўца С.Кавалёва "Мэва". Сяргей здаў яе яшчэ ў час вучобы ва універсітэце. Яна трапіла ў "струмень" і выйшла ўсяго праз чатыры гады.

x

x x

Алесь Аркуш у бібліятэчцы "Маладосьці" выдаў кніжку вершаў "Вяртаньне". Віншуем таксама аўтара з нараджэньнем сына.

Грашовыя ахвяраваньні "Тутэйшым" просім перадаваць Радзе "Тутэйшых".